

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
«Філософія»

підготовки бакалавра

спеціальності 205 Лісове господарствл

освітньо-професійної програми Лісове господарство

Силабус навчальної дисципліни «Філософія» для підготовки бакалаврів галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство, спеціальності 205 Лісове господарство, за освітньо-професійною програмою Лісове господарство

Розробник:

Борейко Ю.Г. – професор кафедри політології та публічного управління, доктор філософських наук, доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри політології та публічного управління

протокол № 1 від 08 вересня 2022 року

І. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
денна форма навчання	20 Аграрні науки та продовольство	нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3	205 Лісове господарство Освітньо-професійна програма Лісове господарство Освітній рівень «Бакалавр»	Рік навчання: 3
		Семестр: 6
		Лекції: 26 год.
		Практичні (семінарські): 16 год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота: 42 год.
		Консультації: 6 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання: українська		

ІІ. Інформація про викладача

ППП – Борейко Юрій Григорович

Посада – професор кафедри політології та публічного управління

Науковий ступінь – доктор філософських наук

Контактна інформація - +380990771753, Boreyko.Yuriy@vnu.edu.ua

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ імені Лесі Українки:

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Програма нормативної навчальної дисципліни «Філософія» складена згідно освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство, спеціальності 205 Лісове господарство, за освітньо-професійною програмою Лісове господарство. Програма містить два змістові модулі: 1) Історичні типи філософії; 2) Філософські проблеми розуміння та пізнання світу і людини. Вивчення дисципліни ґрунтується на міжпредметних зв'язках з гуманітарними і соціальними науками.

2. Пререквізити: «Україна в європейському історичному та культурному контекстах»

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – вивчення основних напрямів світової філософської думки, теоретичних і методологічних основ філософії, формування та збагачення культури мислення і світоглядної культури студентів, засвоєння загальнолюдських цінностей та пріоритетів.

Завдання дисципліни:

- набуття вміння аналізувати філософські погляди та концепції;
- оперувати основними поняттями;
- обґрунтовувати власні думки;
- застосовувати прийоми критичного мислення;
- розкривати зв'язки між подіями, явищами і процесами;
- виявляти й аналізувати суперечності суспільного життя.

4. Результати навчання (компетентності)

Протягом вивчення дисципліни «Філософія» у бакалаврів повинні сформуватися такі компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності.

ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Аналізувати основні етапи та закономірності історичного розвитку для формування громадянської позиції, формування національної гідності та патріотизму.

ПРН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН 3. Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію.

ПРН 13. Демонструвати повагу до етичних принципів та формувати етичні засади співпраці в колективі.

5. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				Форма контролю / Бали
		Лек.	Лабор. (Семін.)	Сам. роб.	Конс.	
Змістовий модуль 1. Історичні типи філософії						
Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві	8	2	2	4		ДС/5
Тема 2. Історичні типи філософії	9	2		6	1	
Тема 3. Особливості та фундаментальні проблеми античної філософії	9	2		6	1	
Тема 4. Філософія середньовіччя та епохи Відродження	9	2		6	1	
Тема 5. Західноєвропейська філософія Нового часу (XVII–XVIII)	9	2		6	1	
Тема 6. Німецька класична філософія	9	2		6	1	
Тема 7. Сучасна світова філософія	9	2		6	1	
Тема 8. Українська філософія у контексті світової культури	8	2	2	4		ДС/5
Разом за змістовим модулем 1	70	16	4	44	6	10
Змістовий модуль 2. Філософські проблеми розуміння та пізнання світу і людини						
Тема 9. Філософське вчення про буття (онтологія)	9	2	2	4	1	ДС/5
Тема 10. Філософія свідомості	8	2	2	4		ДС/5
Тема 11. Філософія пізнання: гносеологія, епістемологія, методологія	8	2	2	4		ДС/5
Тема 12. Діалектика як теорія і як метод	8	2	2	4		ДС/5
Тема 13. Філософська антропологія	9		2	6	1	ДС/5
Тема 14. Соціальна філософія	8	2	2	4		ДС/5
Разом за змістовим модулем 2	50	10	12	26	2	30
Види підсумкових робіт						Бал
Поточний контроль						40
Екзамен (комп'ютерне тестування)						60
Усього годин / балів	120	26	16	70	8	100

ДС – дискусія

б. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Зміст роботи
1	Філософія Стародавнього Сходу.
2	Особливості та фундаментальні проблеми античної філософії.
3	Схоластика та патристика – основні напрямки філософії середньовічної Європи.
4	Гуманістичний характер філософії епохи Відродження.
5	Філософія Нового часу та епохи Просвітництва.
6	Німецька класична філософія.
7	Філософія XIX – XX століть та сучасна західна філософія.

8	Онтологія: філософський зміст проблеми буття.
9	Філософія свідомості.
10	Філософія пізнання: гносеологія, епістемологія, методологія.
11	Діалектика як теорія і як метод.
12	Філософська антропологія.
13	Філософія культури.
14	Соціальна філософія.
15	Філософія історії.
16	Теорія цінностей (аксіологія).

IV. Політика оцінювання

Оцінювання здійснюється на семінарському занятті (максимальний бал – 5). За виконання всіх семінарських занять студент може отримати максимально 40 балів. Оцінка за семінарське заняття складається з таких елементів: знання теоретичного матеріалу з теми; вміння демонструвати практичні навички з дисципліни; своєчасне виконання практичних завдань з теми. Студент може перескладати теми в разі відсутності на занятті з поважної причини.

V. Підсумковий контроль

Екзамен відбувається у формі комп'ютерного тестування, на якому студент може отримати до 60 балів залежно від правильності та повноти відповідей. Підсумкова оцінка визначається за 100-бальною шкалою і складається із сумарної кількості балів поточного оцінювання (40 балів) та результатів комп'ютерного тестування (60 балів).

Політика академічної доброчесності. Студент має дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально), не привласнювати чужу інтелектуальну працю. У разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць тощо слід вказувати посилання на першоджерело. Виконуючи самостійні роботи творчого або дослідницького характеру, слід аргументовано доводити і висловлювати власну думку, спираючись на знання та уміння, здобуті у процесі навчання у ЗВО.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси:

1. Аристотель. Метафізика / Аристотель. – К. : Основи, 2002. – 826 с.
2. Аристотель. Політика / Аристотель. – К. : Основи, 2000. – 238 с.
3. Адорно Т. В. Проблемы философии морали / Т. В. Адорно – М. : Наука, 2000. – 238 с.
4. Алексеев П. В. Философия : [учебник] / П. В. Алексеев. – М. : Наука, 2001. – 603 с.

5. Андрущенко В. П. Вступ до філософії. Великі філософії / В. П. Андрущенко. – Х. : СИДФНЧиженкр С. Ю. Тов. “РНФ”, 2005. – 512 с.
6. Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії (Західноєвропейський контекст) : [підруч. для вузів] / В. П. Андрущенко. – К. : Тандем, 2000. – 416 с.
7. Барулин В. С. Социальная философия : [учебник] / В. С. Барулин. – М. : Знание, 1999. – 558 с.
8. Бердяев Н. А. О назначении человека / Н. А. Бердяев. – М. : Логос, 1993. – 458 с.
9. Бойченко І. В. Філософія історії : [підручник] / І. В. Бойченко. – К. : Знання, 2000. – 723 с.
10. Борейко Ю. Г. Методологічний дискурс комунікації у контексті повсякденності. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. 2018. № 10 (383). С. 3-8.
11. Борейко Ю. Г. Текстова природа повсякденності. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. 2019. № 12 (392). С. 9–14.
12. Вернадский В. И. Философская мысль натуралиста / В. И. Вернадский // Мир философии. – М. : Наука, 1992. – 567 с.
13. Винниченко В. Відродження нації / В. Винниченко. – К. : Знання, 1990. – 728 с.
14. Всемирная энциклопедия : Философия / ред. А. Грицанова. – М. : Наука, 2001. – 1311 с.
15. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості : дослідження категорії “громадянське суспільство” / Ю. Габермас. – Л. : Свічадо, 2000. – 317 с.
16. Гадамер Ганс-Георг. Істина і метод. Основи філософської герменевтики / Ганс-Георг Гадамер. – К., 2000. – 457 с.
17. Гегель Г. В. Ф. Лекции по философии истории / Г. В. Ф. Гегель. – СПб. : Наука, 2000. – 477 с.
18. Горський В. С. Історія української філософії : [навч. посіб.] / В. С. Горський – К. : Знання, 2001. – 374 с.
19. Гуревич П. С. Философия культуры : [учеб. для вузов] / П. С. Гуревич. – М. : Наука, 2001. – 349 с.
20. Гуревич П. С. Философская антропология : [учеб. пособие для вузов] / П. С. Гуревич. – М. : Наука, 2001. – 454 с.
21. Гулыга А. В. Немецкая классическая философия / А. В. Гулыга. – М. : Знание, 2001. – 413 с.
22. Гуссерль Э. Философия как строгая наука / Э. Гуссерль. – М. : Знание, 1997. – 743 с.
23. Декарт Р. Міркування про метод : Щоб правильно спрямовувати свій розум і відшукувати істину в науках / Р. Декарт. – К. : Тандем, 2001. – 101 с.
24. Джеймс В. Прагматизм / В. Джеймс. – К.: Знание, 2000. – 142 с.
25. Жильсон Э. Философ и теология / Э. Жильсон. – М. : Наука, 1995. – 189 с.
26. Зотов А. Ф. Западная философия XX века : [учеб. пособие] / А. Ф. Зотов. – М. : МГУ, 1998. – 431 с.
27. Історія філософії : [підручник] / [за ред. проф. В. І. Ярошевця]. – К. : Знання, 2002. – 774 с.
28. Історія філософії : [словник] / [за ред. проф. В. І. Ярошевця]. – К.: Знання, 2005. – 1200 с.
29. Кармин А.С. Философия : [учеб. для студ. и асп. вузов] / А. С. Кармин.– СПб. : ДНК, 2001. – 531 с.
30. Канке В. А. Философия : [учеб. пособие] / В. А. Канке. – М. : Логос, 2001. – 270 с.
31. Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант. – К. : Юніверс, 2000. – 501 с.
32. Касьян В. І. Філософія : [Навч. посіб] / В. І. Касьян. – К. : Знання, 2004. – 406 с.
33. Кемеров В. Е. Хрестоматия по социальной философии : [учеб. пособие для вузов] / В. Е. Кемеров. – М. : Знание, 2001. – 569 с.
34. Кун Т. Структура научных революций / Т. Кун. – М. : Знание, 2001. – 605 с.
35. Огородник І. В. Історія філософської думки в Україні : Курс лекцій : [навч. посіб] / І. В. Огородник. – К.: Знання, 1999. – 543 с.

36. Boreiko Y. G. Event as a transformation of everyday life modus of social being. Anthropological Measurements of Philosophical Research. 2018. № 14. P. 42-49.

VIII. Перелік питань до екзамену:

1. Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві.
2. Соціальні умови та духовні джерела формування філософії.
3. Світогляд, його суспільно-історичний характер.
4. Співвідношення філософії з наукою і релігією.
5. Філософські проблеми і дисципліни.
6. Специфіка філософського знання.
7. Методи та функції філософського знання.
8. Особливості філософських категорій в порівнянні з поняттями конкретних наук.
9. Історико-філософський процес.
10. «Основне питання філософії»: різноманіття підходів.
11. Західна та східна моделі (парадигми) філософії.
12. Особливості давньоіндійської філософії.
13. Давня китайська філософія.
14. Основні школи давньогрецької філософії.
15. Філософія античного світу.
16. Теоцентричний характер середньовічної філософії.
17. Полеміка реалізму та номіналізму у середньовічній філософії.
18. Арабська філософія середньовіччя (Авіценна, Аверроес, Аль-Фарабі).
19. Антропоцентризм філософії Відродження.
20. Гуманістична спрямованість філософії Відродження та її зв'язок з літературою і мистецтвом.
21. Наукові революції XVII століття.
22. Проблема методу пізнання у філософії Ф. Бекона і Р. Декарта.
23. Вчення про субстанцію у філософії Нового часу (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц).
24. Ідеї гуманізму та Просвітництва у філософії XVIII століття (Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, Ф. Вольтер).
25. Основи теорії пізнання І. Канта.
26. Філософська система Г. Гегеля.
27. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
28. Філософія марксизму.
29. Особливості сучасної світової філософії.
30. Позитивізм та його різновиди.
32. Ірраціоналізм А. Шопенгауера, С. К'єркегора.
- «Філософія життя» Ф. Ніцше.
32. Філософія психоаналізу і неофрейдизм.
33. Екзистенціально-антропологічні напрями філософії.
34. Ситуація Постмодерну у філософії.
35. Філософська культура Київської Русі.
36. Філософська система Г. Сковороди.
37. Ідеї державотворення у філософській та суспільно-політичній думці України кінця XIX – початку XX століть.
38. Російська релігійна філософія XIX – початку XX століть.
39. Проблема буття у філософії.
40. Матерія і рух. Простір і час.
41. Проблема свідомості у філософії.
42. Свідомість як ідеальне буття.
43. Свідомість і самосвідомість.
44. Структура і форми самосвідомості.

45. Суспільна свідомість та її співвідношення із суспільним буттям.
46. Пізнання як предмет філософського аналізу.
47. Чуттєве і раціональне пізнання.
48. Проблема істини в пізнанні.
49. Роль практики в процесі пізнання.
50. Наука і наукове пізнання.
51. Поняття методу і методології.
52. Загальнонаукові методи пізнання.
53. Закон як форма відображення об'єктивного світу і ступеня розвитку пізнання.
54. Діалектика як теорія і як метод.
55. Діалектика як вчення про універсальні зв'язки, зміни та розвиток.
56. Закони діалектики.
57. Суперечність як джерело розвитку.
58. Закон єдності й боротьби протилежностей.
59. Роль закону заперечення заперечення в постановці і розв'язанні проблеми співвідношення прогресу і регресу в суспільному розвитку.
60. Категорії "якості", "кількості", "міри" у світлі закону взаємного переходу кількісних та якісних змін.
61. Сутність і явище як категорії діалектики.
62. Категорії можливості та дійсності, їх взаємозалежність.
63. Категорії частини і цілого, їх взаємозв'язок.
64. Категорії необхідності та випадковості.
65. Діалектична єдність категорій змісту і форми.
66. Поняття системи та елемента. Принцип системності в науці.
67. Сутність причинно-наслідкового зв'язку. Детермінізм і фаталізм.
68. Категорії одиничного, особливого і загального та їх взаємозв'язок.
69. Проблема людини у філософії.
70. Основні філософські підходи до сутності людини.
71. Антропосоціогенез. Єдність природного і соціального в людині.
72. Проблема духовності та сенсу життя людини.
73. Становлення концепції діяльній сутності людини.
74. Природа як предмет філософського осмислення.
75. Поняття феномену релігії.
76. Буття Бога у філософській інтерпретації.
77. Мораль як форма суспільної свідомості. Історичність моралі.
78. Культура як спосіб життєдіяльності та міра розвитку людини.
79. Філософське розуміння культури. Проблема типології культури.
80. Людина в суспільній системі: індивід, індивідуальність, особистість.
81. Феномен "відчуження" в марксизмі та екзистенціалізмі.
82. Природа суспільства у філософській традиції.
83. Форми організації суспільного буття.
84. Концепції "відкритого" і "закритого" суспільства.
85. Типологія суспільств.
86. Сучасне інформаційне суспільство.
87. Малі та середні соціальні групи.
88. Великі соціальні групи як основні суб'єкти суспільного розвитку (класи, нації).
89. Соціальна революція, її об'єктивні передумови і суб'єктивні фактори.
90. Глобальні проблеми сучасності.